

โครงการเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขัน ของวิสาหกิจไทยด้วยดิจิทัล

ความนำ

หน้าที่ 1 จาก 4

ประเทศไทยมีการปรับเปลี่ยนโมเดลทางเศรษฐกิจมาหลายครั้ง เพื่อให้สามารถก้าวทันกับกระแสโลกที่มีการเปลี่ยนแปลง เริ่มตั้งแต่ยุคการทำเกษตรกรรม หรือไทยแลนด์ 1.0 (Thailand 1.0) ซึ่งรัฐเน้นลงทุนทางภาคการเกษตร นำผลผลิตไปขายและสร้างรายได้ยังชีพไปสู่ยุคอุตสาหกรรมเบา หรือไทยแลนด์ 2.0 (Thailand 2.0) เป็นยุคที่เริ่มมีการนำเครื่องมือเข้ามาช่วยในการผลิต ทำให้ประเทศเริ่มมีศักยภาพเพิ่มมากขึ้น จนถึงยุคปัจจุบัน ยุคอุตสาหกรรมหนักและการส่งออก หรือไทยแลนด์ 3.0 (Thailand 3.0) โดยประเทศไทยเริ่มมีการลงทุนจากต่างประเทศและใช้เทคโนโลยีขั้นสูงเพิ่มมากขึ้น แม้จะทำให้ประเทศมีเศรษฐกิจที่เติบโตเพิ่มขึ้นอย่างก้าวกระโดด แต่ยังคงพบว่า เมื่อพัฒนาได้ระดับหนึ่งประเทศไทยยังต้องเผชิญกับกับดักรายได้ปานกลาง ความเหลื่อมล้ำ และความไม่สมดุลในการพัฒนาจากประเด็นเหล่านี้ถือเป็นประเด็นท้าทายของประเทศไทย ในปัจจุบัน สอดคล้องกับสภาวะการณ์ของโลกที่มีการเปลี่ยนแปลงเข้าสู่การปฏิวัติอุตสาหกรรมครั้งที่ 4 หรือ อุตสาหกรรม 4.0 (Industry 4.0) ซึ่งเป็นทิศทางของโลกปัจจุบันจากการปฏิวัติดังกล่าวเป็นผลให้เกิดอินเทอร์เน็ตและเทคโนโลยีสื่อสารความเร็วสูง เทคโนโลยีอัตโนมัติของอุตสาหกรรมประเภทต่าง ๆ เทคโนโลยีอินเทอร์เน็ตสำหรับสรรพสิ่ง (Internet of Things) โดยเฉพาะอย่างยิ่งเทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์ (Artificial Intelligence: AI) มีความก้าวหน้าอย่างรวดเร็วและมีประสิทธิภาพอย่างมาก ส่งผลให้เกิดการไหลของข้อมูลและความสามารถเข้าถึงข้อมูลมหาศาล (Big data) ทำได้อย่างรวดเร็วและง่ายดายแม้ว่าจะอยู่ห่างไกล สามารถนำมาวิเคราะห์และ ใช้ประโยชน์ในหลากหลายรูปแบบ เกิดเป็นนวัตกรรมที่ใช้เทคโนโลยีดิจิทัลที่มีรูปแบบใหม่และทำลายรูปแบบเดิมอย่างสิ้นเชิง การเปลี่ยนแปลงดังกล่าว เรียกว่า Digital Disruption โดยการเปลี่ยนแปลงไม่ได้ส่งผลเพียง ภาคการผลิตเท่านั้น แต่ยังมีอิทธิพลต่อการดำเนินชีวิต ธุรกิจด้านการค้าและการบริการที่ต้องปรับเปลี่ยนรูปแบบการดำเนินธุรกิจเพื่อให้ธุรกิจยังคงดำรงอยู่และสามารถแข่งขันต่อได้ ดังจะเห็นได้จากการนำเทคโนโลยีเข้ามาแทนที่ในด้านต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นการนำหุ่นยนต์และระบบอัตโนมัติมาใช้ในโรงงานอุตสาหกรรม การทำธุรกรรมทางการเงิน การธนาคาร โดยใช้เทคโนโลยีเข้ามาให้บริการ (Financial Technology: FinTech) รวมถึงธุรกิจค้าปลีกค้าส่งและการบริการที่มีการนำเข้าสู่โลกออนไลน์ผ่านช่องทางแพลตฟอร์มการค้า (E-Commerce) หรือโซเชียลมีเดีย (Social Media) ที่มีอยู่บนระบบ เพื่อตอบสนองต่อความต้องการของลูกค้าที่เปลี่ยนแปลงไป ทำให้การซื้อขายแบบเดิมกำลังถูกแทนที่ หรืออาจนำมาซึ่งการเปลี่ยนโฉมรูปแบบการค้าในอนาคต เกิดเป็นการค้าไร้พรมแดนเกิดขึ้นจากเหตุข้างต้นนำมาสู่การหาแนวทางในการพัฒนาประเทศเพื่อให้ประเทศยังคงสามารถแข่งขันได้ รัฐบาลจึงได้นำโมเดลการขับเคลื่อนเศรษฐกิจรูปแบบใหม่ คือ แนวคิด Thailand 4.0 เข้ามาเป็นเครื่องมือในการปฏิรูปประเทศซึ่งเป็นการขับเคลื่อนเศรษฐกิจด้วยนวัตกรรมเพื่อพัฒนาประเทศไปสู่ความมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน ที่เน้น การขับเคลื่อนด้วยการพัฒนานวัตกรรมบริการใหม่ ๆ การเปลี่ยนแปลงเทคโนโลยีรูปแบบการดำเนินธุรกิจและการปรับเปลี่ยนวิถีชีวิต รวมถึงการพัฒนาต่อยอด ทั้งนี้ การจะพัฒนาได้นั้นจำเป็นต้องได้รับความร่วมมือ จากทุกภาคส่วน ทั้งภาครัฐบาล เอกชน สถานประกอบการ และประชาชนภายในประเทศ โดยมีเป้าหมายร่วมกัน คือ การขับเคลื่อนประเทศไทยให้สามารถเปลี่ยนไปสู่ยุคของอุตสาหกรรม 4.0 และโลกเศรษฐกิจดิจิทัล (Digital Economy) เพื่อให้สามารถทำการแข่งขันในระดับสากลได้

โครงการเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขัน ของวิสาหกิจไทยด้วยดิจิทัล

ความนำ

หน้าที่ 2 จาก 4

เมื่อพิจารณาข้อมูลสถิติที่เกี่ยวข้องกับการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในประเทศไทย มีค่าสถิติที่เกี่ยวข้องในหลายส่วนประกอบด้วย ผลสำรวจการมี การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารในครัวเรือน พ.ศ. 2564 (ไตรมาส 4) โดยสำนักงานสถิติแห่งชาติ พบว่า ในระยะ 5 ปี ประเทศไทยมีผู้ใช้อินเทอร์เน็ตเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องจากร้อยละ 52.9 ในปี 2560 เป็นร้อยละ 85.3 ในปี 2564 ซึ่งสอดคล้องกับผลการสำรวจมูลค่าพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ (e-Commerce) ในประเทศไทย ปี 2564 โดยสำนักงานพัฒนาธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ พบว่า มูลค่าการทำธุรกรรมผ่านพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ ที่มีแนวโน้มการเติบโตอย่างต่อเนื่อง ทั้งนี้ e-Commerce ในรูปแบบธุรกิจต่อธุรกิจ หรือ B2B ของประเทศไทยมีมูลค่ามากที่สุดเมื่อเปรียบเทียบกับประเทศในอาเซียน และจากรายงานสถานการณ์วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมของประเทศ ประจำปี 2564 ของ สสว. มีจำนวนผู้ประกอบการวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (SME) 3,134,442 ราย คิดเป็นสัดส่วนร้อยละ 99.54 โดยเป็นกลุ่มธุรกิจภาคการค้ามากถึง 12,714,916 คน คิดเป็นสัดส่วนร้อยละ 41.50 และมีการเติบโตอย่างต่อเนื่องในด้าน e-Commerce โดยมีอัตราเพิ่มขึ้นระหว่างปี 2562 - 2563 อยู่ที่ร้อยละ 13.94 นอกจากนี้ ผู้บริโภคยังสามารถปรับตัวในด้านการนำเทคโนโลยีมาใช้ในการเงินและการธนาคาร รวมถึงการใช้ระบบขนส่งได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ขณะเดียวกันยังพบอีกว่า ในปี 2564 มีการใช้คอมพิวเตอร์ในสถานประกอบการจำนวนจำกัด เพียง 36.6% โดยสถานประกอบการที่เป็นโรงพยาบาลเอกชน มีการใช้คอมพิวเตอร์สูงที่สุด ส่วนการผลิตมีการใช้คอมพิวเตอร์น้อยที่สุดขณะที่มีการใช้ Internet 45.8% โดยเฉพาะสถานประกอบการขนาดย่อมที่มีสัดส่วนการใช้คอมพิวเตอร์และ Internet ที่จำกัด เพียง 34% และ 43% ตามลำดับ นอกจากนี้เมื่อพิจารณาผลการจัดอันดับความสามารถ ในการแข่งขันทางดิจิทัล ประจำปี 2564 โดย IMD (2021 IMD World Digital Competitiveness Ranking) พบว่า ประเทศไทยได้อันดับรวมอยู่ที่อันดับ 38 ดีขึ้นจากปีที่แล้ว 1 อันดับ แต่ในด้านความรู้ โดยเฉพาะในด้านการฝึกอบรมและการศึกษา ไทยมีอันดับที่ลดลง 1 อันดับ จึงจำเป็นที่บุคลากรและผู้เกี่ยวข้องในด้านเทคโนโลยีดิจิทัลต้องได้รับการพัฒนาและส่งเสริมองค์ความรู้อย่างต่อเนื่อง โดยจากรายงานผลการดำเนินงานตามยุทธศาสตร์ชาติ ปี 2564 ของ สศช. ระบุว่า มีประเด็นท้าทายที่สำคัญ คือ การส่งเสริมและพัฒนาผู้ประกอบการและวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมให้มีความเชี่ยวชาญและสามารถประยุกต์ใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในการประกอบธุรกิจ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ จำเป็นต้องอาศัยระยะเวลาในเรียนรู้ ฝึกฝนทักษะ พร้อมทั้งมีการนำไปปฏิบัติเพื่อให้เกิด ผลสัมฤทธิ์ได้อย่างเป็นรูปธรรม

โดยภาพรวมสถิติการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในประเทศไทยมีอัตราการเติบโตที่ขยายตัวอย่างต่อเนื่อง ซึ่งนับเป็นเครื่องมือสำคัญที่จะสามารถสร้างมูลค่าทางเศรษฐกิจได้ และจากสถานการณ์ในปัจจุบันที่มีการระบาดของเชื้อไวรัสโควิด-19 และการผันผวนของเศรษฐกิจโลกและการเงินโลก ในปี 2565 รวมทั้งราคาพลังงาน และอัตราเงินเฟ้อเพิ่มสูงขึ้น ซึ่งส่งผลกระทบในวงกว้างหลายภาคส่วน จากข้อมูลการปรับตัวของธุรกิจ SME ของ สสว. พบว่าสถานการณ์ดังกล่าวทำให้การลงทุนชะลอตัว รวมไปถึงมีการลดต้นทุนค่าใช้จ่าย ลดการจ้างงาน ถึงร้อยละ 39.3 จึงมีการนำเทคโนโลยีดิจิทัลมาประยุกต์ใช้ในการบริหารจัดการธุรกิจเพิ่มขึ้น และจากรายงานเศรษฐกิจดิจิทัล

โครงการเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขัน ของวิสาหกิจไทยด้วยดิจิทัล

ความนำ

หน้าที่ 3 จาก 4

เอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ฉบับที่ 6 รายงานว่า ผู้ค้าดิจิทัลเริ่มมีความชำนาญในการใช้เทคโนโลยีและคาดว่าจะยิ่งชำนาญขึ้นอีก เนื่องจากผู้ค้าดิจิทัลมากกว่าร้อยละ 34 ตระหนักถึงความสำคัญในการใช้เครื่องมือดิจิทัล ในการดำเนินธุรกิจ โดยเครื่องมือดิจิทัลที่มีแนวโน้มผู้ใช้งานเพิ่มขึ้นในอีก 5 ปีข้างหน้า ได้แก่ การตลาดดิจิทัล บริการเว็บไซต์ การวิเคราะห์ข้อมูลดิจิทัล ซอฟต์แวร์ช่วยปฏิบัติงาน และพื้นที่เก็บข้อมูลระบบคลาวด์ นอกจากนี้สถานการณ์ดังกล่าว สะท้อนให้เห็นว่าสังคมพร้อมก้าวเข้าสู่ระบบดิจิทัลอย่างเต็มรูปแบบ และเพื่อให้ทันพฤติกรรมของผู้บริโภคที่เปลี่ยนแปลงไป ภาคธุรกิจ ภาคการค้า และการบริการต่าง ๆ ต้องเร่งพัฒนาอย่างก้าวกระโดด เพิ่มส่วนแบ่งทางการตลาดจากการค้าขายแบบออนไลน์มากขึ้น รวมทั้งเทคโนโลยีดิจิทัลหลายประเภทที่สร้างโอกาสต่อยอดการตลาดให้มากขึ้น อาทิ แพลตฟอร์มที่ช่วยสื่อสารทางไกล จัดประชุม หรืออีเวนต์ ซึ่งผู้บริโภค จะเกิดความคุ้นเคยและเปลี่ยนพฤติกรรมหันมาใช้เทคโนโลยีอย่างถาวร และด้วยข้อจำกัดของมาตรการ Social Distancing จึงทำให้การดำเนินโครงการหรือกิจกรรมในรูปแบบเดิมของกรมส่งเสริมอุตสาหกรรมที่ผ่านมา อาทิ การจัดฝึกอบรม การให้คำปรึกษาแนะนำ การจัดประชุมเชิงปฏิบัติการ ฯลฯ ซึ่งเป็นการรวมตัวของกลุ่มคนจำนวนมากไม่สามารถดำเนินการได้ จึงนำการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีดิจิทัล ซึ่งเป็นเครื่องมือประเภทหนึ่งสำหรับการประกอบกิจการอุตสาหกรรมให้สามารถก้าวสู่เป้าหมายความสำเร็จได้อย่างรวดเร็ว และพัฒนาไปสู่เศรษฐกิจดิจิทัล ที่ช่วยให้การปฏิบัติงานมีความรวดเร็วมากขึ้น ช่วยลดต้นทุนการจัดเก็บข้อมูลที่มีขนาดใหญ่ หรือมีปริมาณมาก ทำให้สามารถเข้าถึงข้อมูล (access) ได้อย่างรวดเร็ว การประสานงานระหว่างฝ่ายต่าง ๆ เป็นไปด้วยดี จึงทำให้ผู้บริหารสามารถตัดสินใจได้อย่างรวดเร็วและถูกต้องตามข้อมูลที่มีคุณภาพ อีกทั้งช่วยปรับปรุงคุณภาพของสินค้า/บริการให้ดีขึ้น ระบบสารสนเทศทำให้การติดต่อระหว่างหน่วยงานและลูกค้าสามารถทำได้โดยถูกต้องและเป็นระบบ

จากสถานการณ์ข้างต้น วิเคราะห์ได้ว่า ปัจจุบันภาคอุตสาหกรรมไทยยังมีความจำเป็นที่จะต้องได้รับ การส่งเสริมและพัฒนาเทคโนโลยีดิจิทัลอย่างต่อเนื่องเพื่อให้ก้าวทันความเปลี่ยนแปลงภายใต้สถานการณ์ต่าง ๆ อย่างไรก็ตามด้วยข้อจำกัดด้านงบประมาณในการลงทุนของภาคเอกชน ภาครัฐจึงควรส่งเสริมให้ SME สามารถเลือกใช้เทคโนโลยีได้อย่างเหมาะสมกับสภาพการประกอบธุรกิจ โดยต้องอาศัยการสร้างการรับรู้ SME ให้ดีพร้อมด้วยดิจิทัล (Digital Literacy) การส่งผู้เชี่ยวชาญเฉพาะทางเข้าให้คำปรึกษาแนะนำ เพื่อเสริมแกร่งให้ SME ภาคการผลิต สามารถเข้าสู่อุตสาหกรรม 4.0 ด้วยดิจิทัล การยกระดับการบริหารจัดการธุรกิจด้วยดิจิทัล รวมถึงพัฒนาและเชื่อมโยง SME กับผู้ให้บริการด้านดิจิทัล เช่น System Indicator (SI) เป็นต้น ดังนั้นเพื่อให้วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมสามารถปรับตัวและอยู่รอดได้ในยุควิกฤตเศรษฐกิจ กรมส่งเสริมอุตสาหกรรม จึงได้จัดทำ “โครงการเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันของวิสาหกิจไทยด้วยดิจิทัล” โดยนำระบบดิจิทัลต่าง ๆ มาเพิ่มศักยภาพให้กับ SME ในการนำระบบดิจิทัล มาใช้เป็นเครื่องมือในการประกอบธุรกิจได้อย่างมีประสิทธิภาพสูงขึ้น สามารถเลือกใช้/เข้าถึงระบบเทคโนโลยีดิจิทัลที่เหมาะสมกับธุรกิจ เพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขัน สู่ตลาดโลกได้ ซึ่งการดำเนินงานโครงการดังกล่าวจะสนับสนุนและส่งผลให้ความสามารถในการแข่งขันด้านการใช้เครื่องมือและเทคโนโลยีดิจิทัลของประเทศไทยดีขึ้น

วัตถุประสงค์

- 3.1 เพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันให้วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (SME) สามารถนำเทคโนโลยีดิจิทัลมาประยุกต์ใช้ในการบริหารจัดการธุรกิจให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น
- 3.2 เพื่อพัฒนาศักยภาพวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (SME) ให้มีทักษะความรู้ ความสามารถในการบริหารจัดการและเชื่อมโยงตลาดด้วยเทคโนโลยีดิจิทัล
- 3.3 เพื่อสร้างโอกาสในการเชื่อมโยงธุรกิจผู้ให้บริการด้านดิจิทัลกับวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (SME)

